

ของดีเมืองชัยนาท

เมืองชัยนาท มีอดีตอันยาวนานนับตั้งแต่สมัยสุโขทัย จนมาในฐานะเป็นหนึ่งในเมืองลูกหลวงเมื่อครั้งสมัยอยุธยาตอนต้น และมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ในฐานะศูนย์การกระจายอำนาจของเชื้อพระวงศ์อยุธยา สายสุพรรณภูมิ ราชวงศ์สุพรรณภูมิมีบทบาทในการสร้างความสัมพันธ์ทางเครือญาติผ่านการแต่งงานของเชื้อพระวงศ์ เพื่อรวมแผ่นดินสุโขทัยเข้ากับรัฐใหม่อย่างอยุธยาเข้าเป็นแผ่นดินเดียวกัน เดิมศูนย์กลางอำนาจของสุพรรณภูมิอยู่ที่สุพรรณบุรีในปัจจุบัน ต่อมาได้กระจายอำนาจไปยังเมืองชัยนาท รวมทั้งเมืองสรรคบุรีและเมืองแพรกศรีราชา ซึ่งปัจจุบันรวมอยู่ในเขตจังหวัด ถ้ามองกลุ่มเมืองชัยนาทเหล่านี้ตามพิกัดภูมิศาสตร์ ก็คือเมืองบริเวณรอยต่อระหว่างเขตแดนของสุโขทัยกับแคว้นอยุธยา ซึ่งอาจจะเป็นหน้าด่านของสุโขทัย หรือหน้าด่านของสุพรรณภูมิเดิม ความรุ่งเรืองในอดีตของชัยนาทนี้ ยังพบสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์เป็นร่องรอยที่ยืนยันได้มาจนถึงปัจจุบัน

มีวัดสำคัญที่แสดงถึงความเป็นเมืองขนาดใหญ่ของชัยนาทอยู่ 2 แห่ง ได้แก่ วัดธรรมามูลวรวิหาร ตั้งอยู่บนเชิงเขาริมแม่น้ำเจ้าพระยานอกเขตอำเภอเมือง ปัจจุบันมีฐานะเป็นอารามหลวงประจำจังหวัด หลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่สำคัญในวัดแห่งนี้ คือ ใบเสมาของพระอุโบสถ ระบุว่าใบเสมาแบบอยุธยาตอนต้น แกะสลักจากหินทรายแดง มีลวดลายที่ประดับบนใบเสมา ยังคงอยู่ในสภาพที่สมบูรณ์ เป็นหลักฐานที่ยืนยันถึงอิทธิพลของเจ้านายสายสุพรรณภูมิในพื้นที่ นอกจากนี้ยังมีพระพุทธรูปปางห้ามญาติองค์ใหญ่ ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า หลวงพ่อธรรมจักร ด้วยที่ฝ่าพระหัตถ์แกะสลักเป็นรูปธรรมจักร มีความพิเศษตรงพุทธลักษณะที่ก้ำกึ่งระหว่างศิลปะอู่ทองหรืออุษากับศิลปะสุโขทัย ส่วนพระพักตร์กับรูปร่างคล้ายกับพระพุทธรูปอู่ทอง แต่พระเศียรและพระรัศมีสะท้อนให้เห็นธรรมเนียมของการสร้างพระพุทธรูปสมัยสุโขทัยที่เรียกว่า พระอัฐารส ซึ่งลักษณะของพระพุทธรูปองค์นี้ก็เหมือนกับลักษณะทางภูมิรัฐศาสตร์ของเมืองชัยนาทที่แบ่งครึ่งกันได้พอดีระหว่าง 2 เมืองนี้

วัดสำคัญอีกแห่งหนึ่ง คือ พระบรมธาตุชัยนาท ตั้งอยู่ในอำเภอเมือง เป็นพระเจดีย์ทรงปราสาทมียอดสูงใหญ่ 1 ยอด และเจดีย์ยอดเล็กๆ รายล้อม มีความสำคัญต่อประเพณีหลวงสำหรับการทำพิธีกรรมดักน้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยา รวมทั้งมีบ่อน้ำมนต์ศักดิ์สิทธิ์ ใช้ในการประกอบน้ำสงฆ์มุรธาภิเษกสำหรับพระมหากษัตริย์ นอกจากนี้ในบริเวณวัดยังมีพิพิธภัณฑ์ที่จัดแสดงโบราณวัตถุ โดยท่านเจ้าคุณพระชัยนาทมุนี อดีตเจ้าอาวาสได้มอบไว้ก่อนมรณภาพ กรมศิลปากรจึงจัดสร้างเป็นพิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติชัยนาทมุนีขึ้น

นอกจากที่อำเภอเมืองแล้ว อำเภอสรรคบุรี ก็เป็นเมืองแต่ดั้งเดิมที่มีความสำคัญในสมัยอยุธยาตอนต้น เมืองสรรคบุรีมีวัดมหาธาตุเป็นศูนย์กลาง พระมหาธาตุที่วัดนี้เป็นพระปรารักษ์ ปัจจุบันได้ปรักหักพังลงแล้ว แต่ยังมีเจดีย์ที่เรียงรายเป็นแถวให้เห็นอยู่ มีลักษณะคล้ายกับเจดีย์เจ็ดแถวที่เมืองศรีสัชนาลัย มีทั้งพระเจดีย์ทรงลังกา ทรงปราสาท ตลอดจนพระปรารักษ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของอยุธยา เรียกว่า ปรารักษ์กลีบมะเฟือง ซึ่งยังอยู่ในสภาพสมบูรณ์ที่สุดที่สามารถหาชมได้ ในบริเวณวัดยังมีพระพุทธรูปเก่าลักษณะสุโขทัยอยู่ 2-3 องค์ จึงเห็นได้ว่าเป็นวัดที่ค่อนข้างใหญ่และคงมีความสำคัญในอดีตไม่น้อย

ที่อำเภอสรรคบุรี ยังมีเจดีย์พุ่มข้าวบิณฑ์แบบสุโขทัยอยู่ในวัดโคกคหลาย ใกล้กับวัดมหาธาตุ และมีพระเจดีย์ใหญ่แบบอยุธยา เป็นพระเจดีย์ทรงลังกาที่มีฐานสูงชะลูด มีทรวดทรงงดงามมากจนกล่าวกันว่า เป็นราชินีแห่งเจดีย์ อยู่ในวัดพระแก้ว บริเวณเขตเทศบาลของอำเภอ โดยศิลปวัตถุที่มีอยู่ปะปนกันทั้งแบบอยุธยาและสุโขทัย ก็แสดงว่าสุโขทัยได้เข้ามามีบทบาทกับเมืองสรรคบุรีมากพอสมควร

ในจังหวัดชัยนาทไม่ได้มีเพียงวัดหรือโบราณสถานเท่านั้น ยังมีเขื่อนเจ้าพระยาที่น่าเที่ยวชมและมีร้านอาหารอร่อยอยู่หลายแห่ง ของดีเมืองชัยนาทอีกอย่างก็คือ ส้มโอขาวแตงกวา มีรสชาติอร่อยมาก